

Jan Eliasson (s), blivande president för FN:s generalförsamling, vill ställa folkrätten åt sidan:

"NATO är trummorna, FN kan stå för fiolerna"

Socialdemokraten Jan Eliasson, Sveriges ambassadör i Washington och med start i september 2005 president för FN:s generalförsamling, talade inför Handelshögskolans studenter i Göteborg. Eliasson visar hur Sverige sluter upp bakom USA:s försök att smula sönder den existerande folkrätten.

Jan Eliasson blir inom kort president för det organ där principen en nation en röst – själva grunden för demokratin på en internationell nivå – fortfarande gäller. Eliasson inleder med en kort och vulgär kärleksförklaring till den Europeiska Unionen, men det är bara början på ett föredrag som är bland det mest skrämmande jag lyssnat på i en universitetsmiljö.

Jan Eliasson ska som president i Generalförsamlingen leda reformarbete av FN. Ett arbete som enligt Kofi Annan är "lika viktigt som 1945 då FN skapades". Och det är bråttom. Redan i september ska man ta ställning till flera av förslagen. Reformarbetet ska råda bot på krisen inom FN. En kris som i grunden bygger på att George W Bush hävdar att FN är på väg att bli en "ineffektiv och irrelevant diskussionsklubb", samt att FN efter "misslyckandet" under Irakkriget inte längre är en "legitim organisation".

Orsak och verkan

Men frågan är vad som är orsak och verkan?

Reformeringen har påbörjats för att man anser att det inte längre finns någon universellt accepterad praxis som styr användandet av våld. "Stater går ut i krig när de inte borde det, och undviker militära aktioner när dom tvärtom borde", konstaterade den förre australiske utrikesministern Gareth Evans, som ingick i den expertgrupp som har förberett reformeringen.

I USA talade kommentatorer under Irakkriget om FN:s sammanbrott och att det nu var vilda västern-stadgan som gällde.

I reformförslaget som Jan Eli-

asson ska leda arbetet med avvisas den hållningen men man föreslår tydligare "legitimitetskriterier" för användande av våld vid självförsvar, extern väpnad konflikt och vid inrikespolitiska kriser som inbegriper brott mot de mänskliga rättigheterna.

– Det handlar om att krasa sig in innanför staternas suveränitet och det är en känslig fråga, säger Eliasson och kliar med pekfingerarna mot publiken.

Legitimitetskris

Men när Eliasson sedan pratar om FN-systemets legitimitetskris handlar det inte om USA:s unilaterala agerande i Irakkriget, utan om korruptions- och prostitutionsskandaler inom organisationen.

I centrum för debatten kring FN:s reformförslag står diskussionen om Säkerhetsrådet och vetorätten. Det kan tyckas iögonfallande att Storbritannien, med 60 miljoner invånare, men inte Indien, med snart en och en kvarts miljard invånare, ska ha en permanent plats. Men man ska hålla i minnet att varje försök till reformer av Säkerhetsrådet de senaste 40 åren har misslyckats. Troligtvis också denna gång. Trots att dagens sammansättning inte motsvarar dagens styrkeförhållanden. Och ett Säkerhetsråd med bara USA i är det få som vill se.

Anpassning

Nej, den stora förändringen lär inte komma i Säkerhetsrådet. En annan sammansättning i säkerhetsrådet hade knappast heller kunnat stoppa USA:s unilaterala krig mot Irak. Men detta är inte

heller huvudsidan av reformförslaget. När Kofi Annan pratar om att återupprätta FN:s förtroende så handlar det framför allt om att se över reglerna för våldsanvändning. Om att anpassa folkrätten till praxis, inte om att förmå staterna att följa folkrätten.

Det Eliasson ser som mest positivt i reformförslaget är idén att på sikt göra den "humanitära rätten" till folkrättens grundbult. Alla världsmedborgare ska ha "rätten till skydd". Han är medveten om att insatser som motiverats på det sättet inte är folkrättsligt legala, men menar Eliasson: de kan vara legitima. Och tar som exempel Natos bombningar av Jugoslavien.

– Jag ser de olika institutionerna som olika delar i en orkester. NATO är trummorna och FN kan stå för violinerna, säger Eliasson och ser ingen motsättning mellan de båda organisationerna.

Uppluckring

FN-stadgan har hittills i princip bara tillåtit våld i självförsvar (artikel 51), alternativt sanktionerat av Säkerhetsrådet, om det funnits "hot mot världsfreden". Med reformförslaget så luckras detta upp. I förslaget uppmanas Säkerhetsrådet att "överväga tidig auktorisation" av aktioner mot "farliga men inte överhängande" hot. Och denna förändring sker alltså mot bakgrund av att USA och Storbritannien har brutit mot själva grundtanken i FN:s stadgar, att förhindra ett angrepp av en medlemsstat på en annan.

Det farliga i att ersätta statsuveräniteten med den "humanitära rätten" är att det öppnar dammluckorna för USA strategiska doktriner och skapar ett rättslöst förhållande stater emellan. Men Eliasson är inte bara för slopan det av statsuveräniteten, han menar också att vi nu i och med detta reformförslag – "äntligen" – kan lämna Nürnberggrättegångarnas variant av folkrätt bakom oss,

"eftersom man där bara dömd förlorarna".

Men är detta sant? Och vad får det för konsekvenser att "äntligen lämna Nürnberggrättegångarna bakom oss". Visserligen var det så i Nürnberg att maktpolitik sammanföll med mänskliga rättigheter. Det var segrarmakterna som dömd. Men för första gången tog man också upp individens ansvar, och politiker och militärer kunde inte skylla på att man lytt order.

Vill glömma

Men att lämna detta bakom oss, att glömma och gå vidare, vore det samma som att överge grundläggande och internationellt accepterade rättsprinciper som sedan erkänts av alla civiliserade stater och bildat grund för internationella lagar och konventioner och för FN-stadgan. Men å andra sidan är det just det som håller på att ske.

USA:s chefsåklagare vid Nürnberg, Robert H Jackson, underströk i sitt öppningsanförande: "Det sista avgörande steget för att

ta hand brottsliga. Jan Eliasson verkar ha svårt att acceptera att världen inte är Europa och att alla kanske inte vill bli som han, eller leva i ett land som USA. Olika länder ser, och måste få se, olika ut mot bakgrund av deras olika historia, moraliska och religiösa traditioner, politiska kulturer, olika ekonomisk och teknologisk kapacitet.

Men med tidens retorik blir de stater som inte lever upp till de av USA och England uppsatta kriterierna helt enkelt "onda". Röster höjs också i reformarbetet för att "diktaturer" inte skall få vara med i FN-systemet. Jan Eliasson talar själv under föreläsningen för att Libyen borde lämna FN:s organ för de mänskliga rättigheterna, då de inte är "trovärdiga" utan drar ner FN:s anseende.

Mänskliga rättigheter

Men vem ska ta dess plats? Kuwait, USA? Vem skall definiera betydelsen av mänskliga rättigheter? Det finns ju inte någon objektiv betydelse av exempelvis mänskliga rättigheter som rätts-

"När jag som Anna Lindhs man satt på möten med Colin Powell kände jag att Sverige hade muskler. Det var stort. Vi behandlades som jämlikar av USA."

undvika periodiska krig, som är undvikliga under ett system av internationell rättslöshet, är att göra statsmän ansvariga inför lagen. Och låt mig göra det klart, att även om denna lag först tillämpas på tyska angripare, den även innefattar och, om den skall tjäna ett nyttigt ändamål, måste fördöma angrepp från varje annan stat, inbegripet de som nu sitta här som domare."

Att Jan Eliasson vill glömma Jacksons ord är allvarligt. Hans raljerande ton kommer – om man ska ta honom på orden – ur tron på att vi idag befinner oss i en värld som är diametralt annorlunda än den som upplevt två världskrig. Att vi befinner oss i en ny världsordning där de liberala demokratierna med marknadsekonomi är höjden på mänsklighetens utveckling. Så ska också Världsbanken och Internationella valutafonden i reformförslaget inlemmas officiellt i FN-systemet.

Dagens etorik

När man som Eliasson ser kapitalism som den enda naturliga och godtagbara statsformen blir varje annan idé om hur samhällen skulle kunna styras utopiska och i sis-

ligt begrepp. Inbegriper det fast jobb, bostad och försörjning? Kan man tala om politisk frihet utan att de basala rättigheterna är garanterade? Om detta tiger Eliasson.

Som om det inte räckte tar Jan Eliasson mot slutet av föredraget upp en annan tänkare som han menar att vi avfärdat alldeles för lättvindigt: Samuel P Huntington. Enligt Eliasson, är det för att förstå vår tid, dags att plocka fram honom och hans klassiska verk "Clash of Civilisations" igen.

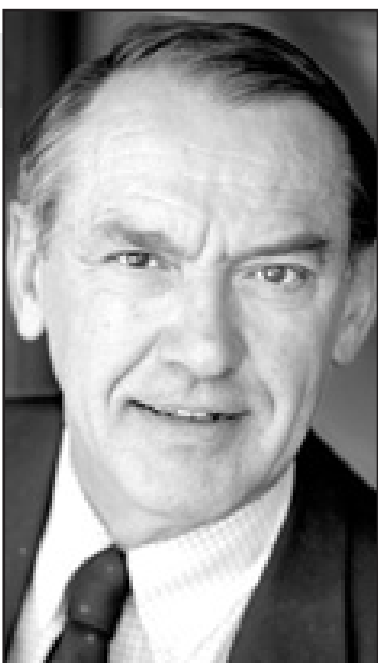
Väst mot islam

Huntington är en rastänkare från Harvard, vars bärande idé är att vi står inför ett krig mellan olika kulturer. Han var Jimmy Carters rådgivare när Carter drog igång USA:s retorik kring de mänskliga rättigheterna för en tid sedan. Men han gjorde sitt genombrott 1993 med idén om krig mellan civilisationerna.

Teorin är att Väst är hotat av Islam, och denna kamp för den egna kulturen menar Huntington bör göras till statsideologi. Lösningen är en allians mellan USA och Västeuropa för att stå emot och kunna skydda sin kultur och de kulturskatter (såsom oljan),

Jan Eliasson är medveten om att insatser som motiverats med humanitära skäl inte är folkrättsligt lagliga, men "de kan vara legitima". Som exempel tar han NATO:s bombningar av Jugoslavien.

Jan Eliassons linje är att slänga folkrådet på historiens skräphög och ersätta den med en mer godtycklig "humanitär rätt", som definieras av imperialismens tillfälliga intressen.

som man anser tillhöra den egna intressesfären. Vad Eliasson ska med Huntington till förklarar han aldrig riktigt. Bara att vi har avfärdat honom allt för lätt.

Mot slutet av föreläsningen talar Eliasson om vad som verkligen vore en investering för en fredlig utveckling: Internationella studentutbyten.

Det vore bättre om Eliasson oroade sig för folkrådets och de små staternas framtid än svenska studenters möjligheter att resa till USA och studera.

Men Eliassons föreläsning visar på någonting centralt: folkrådet är alldeles för viktigt för att överlåtas åt diplomater. Självklart finns det ett reformbehov av FN. En demokratisering, där mer makt läggs hos Generalförsamlingen, vore en önskvärd utveckling. Men detta organ som han ska leda nämner Eliasson aldrig under sin föreläsning.

Det allvarligaste

Det verkligt allvarliga i hela den här historien är egentligen inte den intellektuella härdsmltan hos Eliasson. Det allvarliga är att folkrådets förtvinning är ett beställningsarbete av USA och att en förändring av aggressionsförbudet innebär att alla små stater – inklusive vår egen – går en väldigt osäker framtid till mötes.

Sveriges utrikespolitik beskrivs ofta som präglad av undfallenhet. Som om regeringen egentligen skulle vilja använda ord som "satans mördare" när USA bombar. Men vi lurar oss själva. Sverige är idag pådrivare för de förändringar som sker. Våra diplomater leder till och med förändringsarbetet.

Lägg sedan till en ÖB som inte vill att vi inom ramarna för vårt värnpliktsystem "utbildar en enda soldat som inte från början är intresserad av internationell tjänst".

När jag som Anna Lindhs man satt på möten med Colin Powell under Sveriges ordförandeår i EU kände jag att Sverige hade muskler i världspolitiken. Det var stort. Vi behandlades som en jämlik partner av USA, säger Jan Eliasson.

Frågan är vad det förtroendet kan komma att kosta.

MARTIN SCHIBBYE

Frihet under ockupation?

– intressant seminarium om Irak och Afghanistan

"Frihet under ockupation, exemplen Irak och Afghanistan" var temat på ett möte som FIB-Kulturfront i Stockholm arrangerade. De 150 åhörarna bevisade ett bra möte.

Förste talare var författaren Jan Myrdal som inledde med att säga att från USA:s sida rör det sig inte om någon stor kamp för mänskliga ideal. Det är intresset som styr, behovet av råvaror, handelsvägar och stormaktsintressen. I Afghanistan ser USA en uppmarschväg mot gamla sovjetiska områden i Centralasien.

Ockupanterna ska ut

– Afghanistan är ett ockuperat land. Huvudfrågan är att ockupanterna ska lämna landet. Under 1950-talet bidrog vi i fredsrörelsen till att förhindra ett tredje världskrig. Fredsrörelsen avgjorde inte USA:s krig i Sydostasien, men den bidrog till USA:s neder-

lag. Det är det afghanska folkets rätt att ordna sina egna affärer.

Sedan överraskade pastor Stanley Sjöberg mötet med att kraftfullt agitera mot USA:s närvaro i Irak och Afghanistan. Han sa att USA:s ockupation av Afghanistan är hundra gånger värre för afghanerna än Sovjetunionens. Han instämde i Jan Myrdals analys att det var ekonomiska drivkrafter som låg bakom kriget. Han instämde även i kraven att USA ska lämna Irak och Afghanistan.

Stöd motståndet

Stanley Sjöberg drog ner stora applåder när han berättade att han tackat nej till en frukost med Bush. Han avslutade med att berätta att man i den muslimska världen såg USA:s krig som en fortsättning på korstågen. Han motsatte sig att den kristna kyrkan gick hand i hand med militären, istället ska den välja kärlekens och dialogens väg. För Stanley Sjöberg ligger lösningen i en ny global världsordning.

Författaren Erik Wijk kritiserade Andreas Malm för att under våren kritiserat solidaritetsrörelsen med Irak. Andreas Malm vill villkora stödet till det irakiska motståndet. I Irakkommittén har han motsatt sig parollen "stöd motståndet". Erik Wijk menar att Andreas Malm för en sektersk icke-debatt, därför att de självmordbombare som spränger oskyldiga kvinnor och barn inte bedriver någon motståndskamp.

Iraksolidaritet

Mötet avslutades med att Sigyn Meder från Iraksolidaritet som berättade att den 10 maj kommer Iraksolidaritet att anordna ett möte med Åsa Lindeborg och Erik Wijk. Sedan kommer det att bli ett seminarium om USA:s massaker i Falludja och under hösten ett möte om ockupanternas förstörelse av Iraks kulturskatter. Man kommer även att börja en penninginsamling, ge ut en bulletin och öppna en hemsida (iraksolidaritet.se).

GÖRAN WAHLÉN

Författaren Jan Myrdal, pastor Stanley Sjöberg, författaren Erik Wijk och Sigyn Meder från Iraksolidaritet fördömde alla USA:s ockupation av Irak på FIB-kulturfronts seminarium i Stockholm.

Israel dödade fotbollsungdomar

I lördags blev tre palestinska pojkar i åldern 14-15 år ihjälskjutna av israeliska armén i staden Rafah på Gazaremsan.

Pojkarna spelade fotboll när de blev dödade av ett bepansrat israeliskt fordon i närheten.

Detta skedde i en tid när västvärlden försöker få oss att tro att det pågår fredsförhandlingar under jämlika förhållanden.

Som vanligt kunde vi konstatera att intresset från massmedia för Israels armés helt oacceptabla dödsdjutning var minimal och bestod av att några pliktskyldigt publicerade meddelande från TT-Reuters-AP.

Tänk om ...

I våra tankar kan vi se hur händelsen skulle ha speglats i media om det varit tvärt om. Om det varit palestinier som dödat tre idrottande ungdomar från Israel så hade det varit första nyhet i samtliga stora dagstidningar och naturligtvis i radio och TV – men nu när

Israel, som så många gånger tidigare, stod för dödadandet, var frågan inte aktuell att kommentera.

Händelsen manar oss alla att fortsätta kampen mot Israels ockupation och dess apartheidpolitik. Den kampen måste föras genom opinionsarbete på gator och torg av alla vänner till det palestinska folket på samma sätt som kampen mot apartheidssystemet i Sydafrika genomfördes och slutligen vanns.

Helgens dödsdjutning av palestinska idrottsungdomar belyser frågan mycket klart och måste leda till stora ansträngningar av alla verkliga fredsvänner.

BENGT FREJD

Bojkotta Israel!

- Köp inga apelsiner eller grapefrukt från Jaffa
- Köp inga avocados märkta Carmel eller Top
- Köp inga israeliska viner

En hel värld upprörs över ockupationsmakten Israels blodbad på det Palestinska folkets. Med snabbt utvecklande och automatiserade zionistiska byråer och städer. Prinsminister Sharon står därmed för döda israeliska civila, bland dem många barn, och tusentals palestinier har tillfångatogs.

Bakom Israel står George W Bush, Israel och USA-imperialismens styrkor i mellanöstern.

Ministeriet Israel motar en hel värld. FN-resolution 242 kräver att Israel ska dra sig tillbaka från ockuperade områden och FN-resolution 194 ska åter palestinierna sin rätt återvända.

En bred opinion i Sverige kräver bojkott av Israel. Men regeringen vill "tala Israel till rätta". Sharon har i handling visat att det inte går.

De enda svenska folket i handling visa att vi solidariserar oss med Palestina och stöder alla folk som till fred, frihet och demokrati.

Vi accepterar inte ockupation och folkmord. Vi säger köpa varor som är producerade på ockuperat territorium.

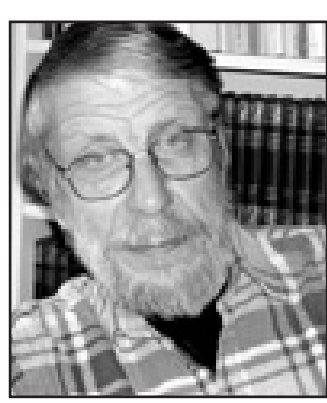
Därför bojkotta vi Israel som ett apartheidregimen i Sydafrika isolerades genom internationell bojkott.

Köp inga varor från Israel! Vänd och läs om de varor du ska bojkotta!

Flygblad utgivet av KPMLE och BKU

Beställ "Bojkotta Israel"-flygbladet!

Flygbladet innehåller bla en lista på varor från Israel. Beställ från Kommunistiska Partiet, Box 31187, 400 32 Göteborg, tel. 031-122631, e-post: ps@kommunistiskapartiet.org Listan på de israeliska varorna som finns i Sverige kan du också läsa på www.proletaren.se

– Vi vill öka barns och ungdomars läsning, säger Hans Lindberg, en av initiativtagarna till sällskapet.

Sven Wernström-sällskapet

I Norrköping bildades förra veckan ett Sven Wernströmsällskap i samband med firandet av författarens 80-årsdag.

Ett trettiotal personer hade tagit sig till Biblioteksteatern, där Sven Wernström mottog gratulationerna och läste högt ur sin självbiografiska bok "Bränna barn".

Proletären fick en kort pratstund med Hans Lindberg, före detta bibliotekarie och lärare, som är en av initiativtagarna till Sven Wernströmsällskapet.

☐ Vad har sällskapet för målsättning?

– Vi ska arbeta för att öka barns och ungdomars läsning, samt dela ut stipendier till författare som verkar i Sven Wernströms anda.

– Vi vill också att varje skola ska ha ett eget välfungerande skolbibliotek, inte som det ser ut idag på många håll, att man bara har ett lärum med en lärare som tilldelas ett par timmar i veckan som "bibliotekarie". Vi kommer också kräva att alla kommuner redovisar sin skolbiblioteksplan, något som alla kommuner är skyldiga att ha.

Generös

☐ Hur ser du på Sven Wernströms bidrag till den svenska litteraturen?

– Sven Wernström har varit en generös författare som skrivit mycket om kamratskaps och solidaritetens betydelse. Hans böcker är ovärderliga när man ska prata om dessa ämnen i skolan. Som fritidsledare använde jag mig till exempel av boken "Gården" som handlar om ett gäng ungdomar som kämpar för rätten till egen fritidsgård.

Sällskapet ska också arbeta med opinionsbildning och medverka i debatter.

Sven Wernström

KRISTIN JOHANSSON